

De kluizenaar en de wereld (1)

Naar een anonieme vaderspreuk

Dirk Hanssens osb

Dat kluizenaars iets van de wereld kunnen leren, is een gedachte die hun spirituele beleving lijkt te dwarsbomen. Toch kan de wereld hun kluis zijn, net zoals de kluis hun wereld is. Hoe je een en ander kunt begrijpen, maakt een anonieme vaderspreuk duidelijk. Teruggezet in de Egyptische setting, klinkt haar wijsheid nog saccanter.

Meedeinen en laveren was de boodschap. Intussen probeerde broeder Or wel zo dicht mogelijk op de hielen van de groenteman te blijven. Hij slaagde er ternauwernood in. De straatjes van Rhakotis zagen groezelig van het volk.

Dit was de rumoerigste wijk van Alexandrië. Hier boden de venters met hun monotone roep van achter bonte stalletjes verwoed weerwerk tegen de met vlagen aanzwellende soldatenliederen, *paeans* uit een tijd waarin heldhaftigheid nog rijkelijk beloond werd. Het resultaat was een kakofonie waarin de rest van de mensenstroom gedrenkt stond: zwalpende matrozen en kibbelende wijven, bezwadderde dokwerkers en sierlijk dansende hetaeren, en overall straatjongens die in de wriemeling van beestendrijvers en kooplui tikkertje speelden, als ze al niet liever kokosnoten uit de kraampjes stalen. Van tijd tot tijd spleet de grauwe sliert in tweeën, zodat links en rechts al wat benen had tegen de toonbanken en de menierood beschilderde muren van de tavernen plakte. Dan stoof een zweepklakkende ruiters langs, gevolgd door een bende hijgende Libiërs die in huppelpas de draagstoel van een voorname Romein meevoerden, ongetwijfeld op weg naar de hoge marmeren brug van het Heptastadium. De statig wandelende ibissen vergaten er hun trots bij. Opgeschrikt door de hossende stoet, rukten ze zich los van het wijdingsvolle imago van de dromerige steltloper in een zoutplas en scheerden met gestrekte hals en klapperende vleugels, luid krijsend, over het besmeurde plaveisel. Het kind dat bij het zien van dit schouwspel begon te gieren van de pret, werd door zijn moeder op een oorvijs getraakteerd. Waarna gehuil het sein gaf voor hernieuwd jolijt.

Het ene oog op de fladderende, gestreepte boernoës van de groenteman, het andere naar de grond gericht teneinde geen tweede keer in een bed van rozige schijven watermeloen te belanden, ploegde broeder Or moeizaam voort. Wat had hem er eigenlijk toe gebracht vanuit het desolate Nitrië naar deze heksenketel te reizen? De gemelijkheid die het laatste gesprek met de groenteman had opgewekt, daar in het vredige moestuintje bij zijn kluis, dat vage gevoel dat hem vertelde in geestelijk opzicht nog niet tot aan de knie van deze venter te reiken? Maar hoe langer Or erover nadacht, hoe meer hij besepte zich vergist te hebben. Wat had een doorgewinterde anachoreet trouwens te leren van een simpele marsdrager? Broeder Or wist intussen dat de groenteventer zich amper inspanningen getroostte om een heilig leven te leiden. Geen woekerprijzen vragen, af en toe een aalmoes droppen, de maaltijd uitstellen tot na zons-
ondergang, Menas eren en iedere morgen en avond een kort gebed, dat was het. Niets dus waarmee de rijke verdienste van een woestijnmonnik geëvenaard wordt!

“We zijn er,” zei de groenteman.

Ze stonden voor een scheefgezakt krot, met aan weerskanten een kroeg waaruit een oorverdovend gejoel in gulpen naar buiten stroomde.

“Hier?” vroeg de monnik ongelovig. “Woon je hier?” En met een pijnlijke grimas op zijn gezicht drukte hij beide handen tegen zijn schedel.

“Een villa aan het meer van Mareotis ware beter geweest,” lachte de groenteman. “Daar is het tenminste stil. Maar kom binnen, je zult zien dat het me nog niet zo slecht af gaat. Wil je geloven dat deze lawaaierige keet mij het bidden leert?”

Or haalde zijn schouders op. Met tegenzin volgde hij zijn gastheer tot in het binnenvertrek van het donkere huis. Er klonk gesnerp van fluiten, tamboerijnegekleetter en een dof gedreun als van meedogenloos geranselde gongs.

“Niet schrikken,” stelde de groenteman gerust. “’t Komt van hiernaast. Ze maken plezier. Elke avond feest. Al wordt er ook wel eens gevochten.”

“Hoe kun je hier in godsnaam een leven van gebed...”

“Wablief?” schreeuwde de groenteboer terug. “O, je wilt weten hoe mijn dagelijks gebed klinkt? Luister dan. Ik bid doorgaans: Heer, laat de hele stad van hoog tot laag het Koninkrijk binnengaan, en reken mij alleen de zonden aan die haar bewoners in onwetendheid bedrijven.”

“Ik ben gesticht,” bekende broeder Or. “Maar ik vroeg eigenlijk hoe je kunt bidden met al dat lawaai? Wordt die herrie je dan nooit teveel?”

“Herrie? Hoor je dan niet dat ze mijn gebed beamen? Wie zou niet dansen en lachen als de weg naar het Koninkrijk openligt? Wedden dat ze hiernaast wijn drinken uit verfijnde lotuskelken.”

Er ging een schok door het lijf van broeder Or. “Neem me niet kwalijk”, zei hij. “Vanavond nog wil ik weer in mijn kluis zijn. Er zijn oorden die de Heer heeft voorbestemd voor wie nog niet kunnen standhouden op de hoogste sporten van het gewijde leven. Voor zover ik kan oordelen, ben jij de kluize-naars in vroomheid de meester.” En hij repte zich naar Nitrië.

| Dirk Hanssens osb (°1962) is monnik van abdij Keizersberg in Leuven en hoofdredacteur van *De Kovel*.

ORIGINELE VERSIE (*ingekort*)

Een ouderling zag een engel die hem zei: “Jij kan je niet eens meten met die groenteventer op de markt.” De grijsaard zei verbaasd bij zichzelf: “Ik ga die man opzoeken in de stad om te zien wat hij dan wel gedaan heeft, dat hij mijn werk en mijn zwoegen van zoveel jaren overtreft.” De grijsaard ging dus op weg en kwam op de plaats die de engel hem genoemd had.

De groenteman ontving hem met grote vreugde. En de grijsaard vroeg: “Alsjeblieft, broeder, vertel mij over je levenswijze.” Na lang aandringen zwichtte de man en hij sprak: “Van de hele dag eet ik alleen ’s avonds. Als ik mijn kraam inpak, neem ik alleen het nodige mee voor mijn maaltijd en de rest geef ik aan de armen. En als ik ’s morgens opsta, zeg ik, alvorens mijn werkdag begint, dat heel de stad van hoog tot laag het Koninkrijk zal binnentreden om haar gerechtigheid, maar dat alleen ik de straf zal erven voor mijn zonden. En ’s avonds zeg ik hetzelfde.”

De grijsaard sprak: “Wat jij doet is wel goed, maar weegt niet op tegen mijn jarenlange zwoegen.” Toen zij gingen eten, hoorde de oude man mensen op straat zingen, want de kluis van de groenteboer lag op een publieke plaats. De grijsaard zei daarop: “Broeder, als je religieus wil leven, hoe kan je dan op deze plek blijven wonen? Werd je daarnet niet gestoord toen je het volk die liederen hoorde zingen?” De man antwoordde: “Dat heeft me nooit geërgerd.” Hierop vroeg de grijsaard verder: “Wat denk je dan bij jezelf als je zoiets hoort?” Hij antwoordde: “Dat zij in ieder geval het Koninkrijk binnentreden.” (N 67)

(vertaling: Maurits Pinnoy, in: *Vader, zeg me... Vijftig vaderspreuken in vierentwintig vadersproken*, Uitg. P, Leuven, 2004, blz. 97.)

“Hoor, broeder, er zijn er die weten dat de hoop waarmee ik bid niet vergeefs is.”

tekening: Cécile Meindersma osb.